Ч. 189 (10.572). Львів, середа 26. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Польонізація українських середніх шкіл.

Найновіший розпорядок мін. Стан. Ґрабского.

(Від власного кореспондента.)

Варшава 24-го серпня.

В останній хвилині довідуюся, що мін. освіти Грабскі вислав розпорядок до львівської кураторії, яким зовсім польонізує українські гімназії у Львові, Перемишлі і Тернополі. А саме:

а) I-а кляса української гімназії у Львові (головне заведення) має бути злучена з I-ою клясою польської гімназії (т. зв. IV-ої) імени Длугоша;

б) філія української гімназії у Львові має бути злучена з II-ою (бувш. німецькою) польською гімназією у Львові;

в) українська гімназія в Перемишлі має бути злучена з II-ою польською тамошньою гімназією (на Засянні); і

г) українська гімназія в Тернополі має бути злучена з I-ою польською тамошньою гімназією.

Очевидно, ця злука покищо обіймає I-у клясу згаданих заведень. Польонізація має поступати з кожним роком так, щоби до 8 літ зовсім зникли українські гімназії.

Польонізацію українських середніх шкіл називає п. міністер терміном „утраквізація“. Як ця „утраквізація“ виглядає видно з поділу навчання поодиноких предметів. А саме по українськи мають учити оцих предметів: української мови, латинської, **рисунків і ґімнастики**. По польськи вчитимуть: польської мови, **історії, ґеоґрафії, математики і природи**. В обох мовах будуть викладатись такі предмети: **каліґрафія і спів**.

Як бачимо то по українськи фактично буде викладатись тільки українська мова, бо латина належить до мертвих мов, а такі предмети як рисунки та ґімнастика хіба не входять в обсяг національної освіти. За те всі образуючі предмети, живі, що формують світогляд учня як історія, ґеоґрафія, математика та природа, будуть викладані у польській мові. Таким чином українські гімназії не лише перестануть бути українськими, але зникне якенебудь суттєва признака т. зв. утраквізму.

Міністерство взиває дирекції згаданих заведень, щоби вони заохочували учнів вписуватись до утраквістичної кляси. Колиб така заохота не мала відповідного впливу, тоді слід повідомити про це кураторію, а вона видасть дальші розпорядки.

У найблизшому часі старатимуся переслати вам повний текст цього далекосяглого розпорядку. **о.**

Православна церква в Польщі.

Варшава, в серпні 1925.

Важка кріза, яку переживає тепер церковна справа в Галичині, не є відокремленою. Може ще гострійше відчуває її православна церква в Польщі. Ця остання кріза може навіть ще складнійша і більш скомплікована, бо тут більше переплутується чинників в ріжнородніми тенденціями. Одним з головних чинників на східних польських окраїнах являються Москалі, Росіяне, яких у Галичині нема. Вони православні так само, як і Українці на Волині та Холмщині, але як вони є найбільш заїлими ворогами української церкви, бо в основі їхніх домагань лежать не тільки культурно-релігійні, скільки політичні мотиви. Цеж не підлягає жадному сумнівові, що ніхто инший, як вони, утворили ґрунт для убивства Юрія, варшавського митрополита, який, що там не говорить, але визнавав себе Українцем і мав рішучість відірватися від патріярха всеросійського. Це власне найсильнійше й запекло Росіян, що сплять і бачать відродження єдиної великої Росії.

Дуже можливо, що тимиж мріями пересякнута в глибині душі і вся московська єрархія православної церкви в Польщі, але в неї є конечні обовязки, за які їй платять і які вона не сміє порушувати, а по-друге — автокефальна незалежність, якоюб куцою вона не була, всеж таки свою цінність має.

Українці проти автокефалії православної церкви в Польщі по суті нічого не мають; але їм залежить на цім, щоби ця автокефалія фактично не перетворювалася в кефалію міністерства віроісповідань з одного боку і Москалів у мітрах з другого. Тільки на цьому ґрунті і провадиться боротьба.

Коли уважно приглянемося до того, що робиться в Галичині, і до того, що твориться на Волині, то побачимо анальоґічні явища та одні й ті самі причини. Велика війна в одних містах викликала, а в инших загострила національні почування і свідомість. Імперативно поставила на чергу питання про національне самоозначення у всіх царинах життя, не виключаючи церкви, бо всі галузі народнього життя тісно між собою сполучені; а тим часом чинники, від котрих найбільше залежить задоволення вказаних вимог життя, показалися поза їх впливами, поза їх розумінням. Inde ira. Ці чинники, наскрізь переїняті традиціями минулого, твердо стоять на місці або — що ще гірше — піддаються інерції отого минулого і намагаються внести в життя елементи, діяметрально протилежні тим, що їх утворив історичний процес.

На Волині наспівають тепер дуже поважні церковні комплікації. Недавно представник найбільш активної в церковних справах української ґрупи приїздив до митрополита Дениса, щоби звернути Його увагу на скрайню гостроту моменту і попередити про можливість дуже поважних ускладнень, як що негайно не будуть задоволені болючі потреби православної української людности та не будуть усунуті ті кривди, що творять епископи-Москалі.

Я не знаю, чи виступала зазначена церковна ґрупа в згоді і контакті з українською парляментарною репрезентацією; але мені випадково стало відомо, що до цеї поважної народньої справи комусь захотілося причіпити ославленого Оскілка, що теж з якихось міркувань „ґрає в опозицію“ митроп. Денисові та загрожує викликати заколот в церковній справі. Що Оскілко вміє утворювати заколоти, це і так відомо, але сама лише поголоска, що він може бути притягнений до церковних нарад поруч з обранцями народу та Його уповноваженими, викликала велике обурення в суспільних колах. Дехто вбачає у цім московську або иншу провокацію, але більш підстав гадати, що ми маємо тут до діла просто з нашою хуторянською дипльоматією...

Як би там не було, але покищо вся справа залишається в дуже непевній позиції і само собою, не може бути розвязана до поверненння митр. Дениса зза кордону.

З тих матеріялів, що я маю їх тепер у своїх руках, наведу тут деякі „жалі“, з якими Українці звернулись до митроп. Дениса:

У першу чергу вони зазначають протиукраїнську політику епископату, а найбільше епископа Олександра та епископа Симона, що ведуть отверто ворожу Українцям лінію, та анулюють обіцянки митрополита про українізацію церкви там, де цього бажає народ. Між иншим не без гріха тут і церковний центр, бо „українські парафії засипаються з митрополії примусово московською літературою і в цей спосіб український народ за свої-ж гроші обмосковлюється“.

Виходить, що необхідно перенести еп. Симона з Кремінця до неукраїнської епархії, а в Кремінець та Володимир призначити двох епископів Українців. Тільки тоді моглоб зникнути і таке культурне явище, як московська мова у внутрішньому церковному діловодстві, якої правосл. московські духовники вживають скрізь на українських землях замісць української. Це особливо вражає в кремінецькій консисторії, яка в особі своїх членів та секретаря уявляє фортецю московської політики в церкві. Теж саме доводиться висловити відносно міських протоєреїв, які, стоючи на чолі деканатів, москалізують церковну справу.

Та не тільки в цім вихід, щоби зробити певні персональні зміни серед сучасних керманичів церковної справи. Поки від неї будуть усунені „миряне“ — ладу та спокою в церкві бути не може, але зать напевне залишаться й надалі такі явища, як те, що — як заявляють покривджені православні Українці — „церковна земля й будинки переходять до іновірців, які роскопують давні православні кладовища та на плитах старовинних монастирів будують жидівські виходки (Володимир, Луцьк)“. До цього парохіяне в кожному разі не допустилиб, колиб мали свій голос у церковних питаннях.

Я навів лише частину, і то в найбільш загальній формі, з тих скарг та дезидератів, що їх висувають делеґати православних Волиняків перед зверхнім „князем церкви“; а що з того буде — побачимо в скорому часі. Вже й тепер ідуть з Волині досить тривожні вістки, але в них стільки нісенітниць, що я утримуюсь від їх передачі. Можливо, що тут орудує Оскілко.

Senex.

Жидівська кольонізація на Україні.

Згідно з пляном на 1925 р. союзний рад. уряд намічав 4000 жидівських родин для переселення на Україну. Однак — як каже офіціяльний рад. бюлетин — Жиди виявляють „усиленное стремление к земледелию“ і тому вже існує плян підвисшення висшезазначеного числа жидівських кольонізаторів.

В біжучому році рад. уряд передав без усякого відшкодування для жидівської кольонізації на Україні коло 50.000 десятин землі. В Херсонськім окрузі вже наділено землею біля 2400 жидівських родин. На протязі липня переселено в Криворіжську округу 600 родин і в Одеську 350 родин. Жидівським хліборобським кольоніям передано рільничих машин і всякого сільсько-господ. приладдя на 132000 зол. карбованців. Уряд заініціював створення спеціяльної кредитової установи задля фінансування жидівської кольонізації.

ОСИП МАКОВЕЙ

ЖИТТЯ І ЛІТЕРАТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Осип Маковей ур. 1867 р. в Яворові, з маломіщанської родини. Його рід був по матері чеського походження (Бжезіна). В 1887 скінчив академічну гімназію у Львові, а в 1897 також фільософічний факультет. Підчас університетських студій, від марта 1891 р. до мая 1892 був співробітником „Діла“. Замісць іти на державну службу, скінчивши університет, шість літ працює як публіцист. Два роки працює в „Народній Часописі“, урядовім додатку до „Газеті Львовскоі“, рівночасно є співредактором „Зорі“. Від весни 1895 р. до зими 1897 є головним редактором „Буковини“ у Чернівцях. Безпосередно потім вступає до редакції „Літ.-Наук.-Вістника“ як співредактор, поруч Франка та Грушевського, де лишається півтора року. Потім дописує постійно до „Руслана“. 1899 р. приймав посаду в учительській семинарії в Чернівцях, а на рік як стипендист, виїзжає на студії до Відня, де працює над славянською фільольогією. В 1901 р. складає докторат фільософії. В 1908 р. жениться в Бережанах, з п. Ольгою Кордубівною.

По одинацяти роках служби в Чернівцях, в 1910 р. переноситься до вчительської семинарії у Львові. Та 1913 р. призначають його директором семинарії в Заліщиках. Підчас війни як резервовий офіцир австрійської армії, працює при одній з канцелярій штабу: пресовім бюрі, де між иншим займався відчитуванням шифрованих депеш. Підчас большевицького наступу в 1920 р. залишається в Заліщиках, де його скидають з його становища, а по відступі большевиків, польська влада підозріваючи його як большевика, всаджає його на короткий час до вязниці. По розясненню непорозуміння Маковей залишається далі на своїм становищі, аж до смерти.

Перші літературні спроби Маковея починаються ще на гімназійній лавці. В 1885 р. у „Зорі“ перекладає він Гайного; на слідуючий рік виступає там з оригінальними віршами, які ввійшли пізнійше до його збірки „Поезії“ (1894 р.) Одночасно виходить його перше сатиричне оповідання „Оферма“ і починаються його фейлетони в „Зорі“ п. з. „З життя“. Хоча у другій половині свого життя, Маковей держався осторонь політичної праці, більше зайнятий чисто педагогічною та літературною, в першій молодечій добі бере живу участь у громадянській діяльности. Соціялістичний та радикальний рух, що захоплюють тодішну нашу молодь і доводить до засновин наших партій, не полишаються без впливу на його світогляд. До ніякої партії не вступає, але його поеми в радикальнім „Народі“ та Франківськім „Житті та Слові“ вказують на його радикальні настрої.

Згодом цей партійний вплив щезає зовсім з його творів і він працює в ріжних органах радше з огляду на товариські взаємини з поодинокими членами редакції, ніж в наслідок партійної приналежности до даної групи.

Поезію кидає він дуже вчасно і вертається до неї дуже рідко. Переходить виключно до новелі та повісти. Його повість „Заліснє“ (1896 р.) була дуже вдатною та сміливою спробою дати малюнок провінціональної священичої родини. На якийсь час письменник вагається, чи не вибрати наукову, професорську карієру. До цього спонукують його ще університетські фільольогічні студії. І хоча Маковей не пішов цим шляхом, праці, які залишив у данім напрямку є дуже совісними та непересічними творами історика літератури. Крім чисто фільольогічних як „Три галицькі граматики“ — праця про Куліша, велика біографія Федьковича, критичне видання творів І. Воробкевича. Поруч з тим дає легкі, з дуже тонким смаком написані літературні нариси про О. Кобилянську, А. Чайковського, Бордуляка.

Найбільшу популярність зєднав собі Маковей своїми сатиричними та гумористичними нарисами. Такі безпретенсіональні легкі фейлетони як „Наші соколики і панни“ в 1902 р. у „Ділі“ давали привід до незвичайно живої виміни думок на актуальні буденні теми. Його дискусія про міжпартійні справи на шпальтах „Буковини“ причинилась до сильного ожилення культурного руху в Буковині. „Буковина“ під редакцією Маковея була одним з найважнійших і найцікавійших наших часописів. Такі гумористичні збірки як „Подорож до Київа“, (1897 р.) сатира „Ревун“ (1911 р.), або „Наші знайомі (1901) та „Оповідання“ (1904) можна вважати зразками даного літературного роду. Повість „Ярошенко“ є одною з наших найкращих історичних повістей для молоді. Збірка „Крівавe поле“ (1921) є одною з дуже нечисленних літературних збірок привезених галицькими письменниками з останньої війни. Останні оповідання „Прижмуреним оком“ (1923 р.) і споріднені з ними друковані на протязі двох літ гуморески в „Ділі“ є найкращим доказом незатраченої свідомости та живучости таланту Маковея. Окрему сторінку в його біографії зайняла би його плідна публіцистична діяльність; у буденній пресі та сатиричних журналах розсипав він безліч статтей та віршів, часто скриваючись під псевдонімами та криптонімами.

Вплив Маковея як редактора, критика та чутливої інтелігентної людини на цілу низку сучасних собі та молодших письменників треба вважати його немаловажною заслугою. Як громадянин та педагог він визначався криштальним характером, великою працевдатністю і виїмковою простотою. Полишає за собою загальний жаль не тільки як виїмково симпатична людина та чільний громадянин, але й як письменник, що міг збогатити нашу літературу ще не одним цінним твором.

Система провокації мститься.

Протести проти „білого террору“ в Польщі.

З Франції розлеглись знову збірні голоси протесту проти пануючого в союзницькій Польщі режіму. З огляду на те, що передача їх за французькими часописами, а навіть — як учить нас практика — за помісцевими польськими газетами, які (дарма, що у специфічному освітленню) преферували їх (напр. „Час“, „Ілюстр. Курєр Цодз.“, „Газ. Варш.“), грозила би нам конфіскатою, ми примушені обмежитися до передрукування в цілости без ніяких змін та ніяких власних коментарів, передової статті з несконфіскованого ч. 192 львівського „Дзєнніка людового“ з 24. серпня ц. р., включно з наголовком статті й її субтитулом. Стаття трактує саме про цю справу й передає текст найновійшого протесту визначних французьких літературних та суспільних діячів, промовчуючи, врешті, їх імена. Може бодай таким робом удасться познайомити читачів, з будь-що-будь небуденною подією. — *Прим. Ред.*

„Система провокації є годована й підпомагана поліцією дуже охоче. Колиб не провокація і конфіденти, не було би Микитина ані його процесу, не було би Цеховського ні „геройства“ Ботвіна ні инших „геройських“ замахів. На жаль, поліція не вміє урядувати без користання з послуг провокаторів і завдяки цьому Польща уходить в очах цивілізованого світа за країну, в якій розпаношилось варварство і жорстокість.

В останнє комуністична „Huma-

Мих. Рудницький.

Осип Маковей.

Спроба характеристики.

Розпрощався з нами один з уже нечисленних письменників старшого покоління, який до останньої хвилини життя не розпрощався з літературою. Можна нарахувати на пальцях одної руки тих, що ще живуть у Галичині та для літератури вмерли. Хто не знав особисто Маковея, а про літературу зачував з фейлетонів, міг уявляти собі, що вмер сивоволосий старець. Адже цього року пригадували суспільности 40-літні роковини його літературної та громадянської праці!

Осип Маковей належав до тих виїмків між нашими письменниками, які не прощаються зі своєю Музою дійшовши до трийцятки і які не зраджують у творах свого віку на протязі дальших трицяти років, не зраджуючи одночасно ні молодости, ні літератури. Так само як дуже хутко став зрілим та зрівноваженим, зберіг він на все життя молодечий темперамент та гумор. У цих двох рисах треба шукати розяснення поодиноких моментів його творчости. Його життя було спокійне, майже гармонійно обдумане, мов його твори. Ні молодечих бунтів, ні суспільних поривів, ні конфлікту індивідуальности поета з громадянством, ні нежданих вибухів стихійного темпераменту, ні рискових спроб понад власні сили та засоби.

Те, без чого іноли заломлюється творча будівля найбільших талантів: почуття міри, — те, чого бракує 90 прц. наших письменників — самокритицизм, охоронило Маковея від великих непорозумінь з літературою, яка є суворійшою від Теміди, бо не розглядає добрих намірів, мотивів, чи навіть умовин, що зродили твір, а судить самі твори. Твори Маковея полишають приємне враження людини, яка не шукає пози в ролі письменника. Ні форма них творів, ні їх ідеї не мають на меті викликати сензації, вдарити в дзвін, накинутись своєю вагою. Це спокійні, совісно опрацьовані малюнки, стримані в тоні, без сильних контрастів, погідні навіть у меланхолійній усмішці, мов сам автор, повний такту, самоволодіння, стриманої гордости.

Його життя одною рисою психольогічно зближене до життя улюблених ним героїв: — всі їх конфлікти зі середовищем, чи сліпим припадком, стають не великою трагедією, а тільки малими непорозуміннями. Чи такі непорозуміння заслуговують поруч сміху на те, щоби зупинятись над ними широкими міркуваннями? Маковей мав рідке між нашими письменниками почування життєвого гумору, — гумору, що є пронизливим інтелігентним оком людини, вразливої на нюанси. Хто зна, чи ця прикмета не була найсильнійшим нервом його письменницького хисту. В останніх роках його праці цей нерв доходив найчастійше до голосу. Нежданна звістка про смерть Маковея вразила тим сильнійше всіх, що стежили за його працею, бо не є виключене, що саме в останній добі своєї творчости він міг дати найбільше артистично викінчений та зрілий зразок свого таланту.

Вся творчість Маковея була притаєною боротьбою двох первнів його таланту: лiричного та сатиричного. Факт, що він надто швидко покинув ліричну поезію, є найкращим доказом, що критична рефлексія — результат нахилу до сатири, заморозила його „сентиментальність“. Та досить узяти в руки збірку воєнних нарисів „Крівавe поле“, щоби переконатись як вражливою була ця лірична струна. Чи Маковей з літами щораз більше почував ніяковість іти за низкою чистих почувань, чи може несвідомо затрачував спроможність переживати їх? — це одна з тих, ніколи нерозяснених тайн письменника, до яких важко підшукувати причин і які ще важше судити по самих наслідках.

Критика, що хоче здати собі справу з факту, чому літературне надбання Маковея є саме таке і чи не могло би піти в иншому напрямку? — має перед собою ще складнійшу проблему. Простеживши поодинокі моменти життєпису Маковея і його літературної праці, можемо зупинитись на дуже виразнім враженню, що Маковей довгим свідомим вибором рішав про стежку свого життя та характер своєї творчости. Чи цим вибором оминув він долі, присудженої галицькому письменникові, для якого найбільшим культурним центром і найбільше інтелігентним середовищем може бути Львів? Маковей не вважав трагедією свого життя того, що мусів сидіти на глухій провінції. Львів, який він знав з доби своєї публіцистичної праці, не вабив його як огнище духового руху. Дарма, що він був дуже товариською людиною, як письменник вдоволявся самотністю і скупим матеріялом нашого провінціяльного життя.

Пятьнацять літ життя одною чергою в галицькім містечку не проминає безслідно. Треба би мати вогонь таланту та темпераменту Достоєвського або Бальзака, щоби не захолоти в такій атмосфері від рефлексій над вибором теми! Тільки генії можуть обійтись без впливів середовища і добувати з власного „я“ свіжий віддих посеред Авгієвої стайні. Маковей не віриву корисний вплив галицького середовища на свій талант, бо зневірився давно в наш організаційний хист, навіть у чисто культурній царині. Його становище державного урядовця могло забезпечити йому умовини супокійної праці, але мусіло невпинно гальмувати свобідний розвиток таланту сатирика. Чи міг директор галицької вчительської семинарії класти свобідно своє прізвище на книжках, які осміювали би карикатурні рухи куцого життя, яким мусів щоденно приглядатись?

Не диво, що іроніст-новеліст ставав вряди-годи критиком літератури. Мабуть з почування звичайного суперництва, щоби доказати, що вміє написати кращі монографії та характеристики як наші нудні біо та бібліографи звані вченими. А трапився конкурс на історичну повість для молоді і на ньому перевів анальогічний доказ.

Такі успіхи не є вдоволяючими довершеннями справжнього таланту. Маковей імовірно саме про них думав, коли кидав іронічну усмішку життю або жалувався в ліриці на дві душі. Ріжноманітна літературна праця письменника, яка так радує істориків літератури, захоплених скількістю творів, стає надто часто трагедією. Саме в таких умовинах культурного лихоліття як наше, коли письменник може і мусить пробувати своїх сил у ріжних напрямках, розсіваючи ті зерна, що в однім напрямку могли би розвинутись у першорядний, оригінальний талант. На всесторонню діяльність Маковея, від лірики та публіцистики до фільольогічних та гумористичних нарисів, паде тінь такого трагізму...

ніє" розпочала знову кампанію проти Польщі, інавгуруючи свій напад відозвою, затитулованою: „Апель до публічної опінії". Під нею видніли імена французьких комуністів, але також ряд імен людей, які з комунізмом не мають нічого спільного.

В апелі покликуються, що в Польщі конституція не є приноровлювана, що „не кажучи про політичні свободи, також вольности, установлені декларацією прав людини й громадянина, не істнують в Польщі", що „польський уряд створив систему провокацій й агенти-провокатори розсипані навіть по найдрібнійших селах" вважаються до регулярних функціонарів того уряду".

Апель кінчився протестом проти вживання тортур й приноровлювання виїмкової юрисдикції відносно трьох робітників, які находились у хвилині арештування в ситуації управненої оборони й відносно молодого шевця, мученика своїх ідей.

Після того виступу „Humanite" наступив інший, ще прикріший, збірний. Ось 16-ого ц. м. радив у Парижі міжнародній Конгрес Вільної Думки, який прийняв спеціяльну резолюцію, пятнуючу „білий терор в Польщі". Ця резолюція була повторена цілою демократичною пресою Франції, яка не має нічого спільного з комунізмом і, навпаки, в гострий спосіб поборює його.

Ця резолюція звучить:

„Конгрес міжнародної Вільної Думки на зборах в дні 16. серпня 1925 р. в Парижі довідується, що в Польщі, насилуючи конституційні гарантії, є топтані права людини й громадянина. Релігійна свобода фактично не істнує, тому, що некатолицькі віроісповідання є вязані й вільнодумництво не є признаване державними властями, які примушують усіх громадян належати до котрогобудь з толерованих релігійних культів. Свобода преси й зборів є скасована у відношенні до опозиційного робітничого і селянського руху. Робітничі синдикати й культурні товариства є розвязувані без справедливих легальних мотивів. Національні меншости є позбавлені можности свобідного розвитку своїх шкіл, товариств і т. д. Навіть парляментарна недоторканість є ілюзоричною відносно опозиційних послів. Масові арештування робітників, селян і діячів національних меншостей тревають без перерви, так, що вязниці є переповнені (5—6000 політ. вязнів). Вязні є жертвами переслідувань і часто тортур підчас арештування й у вязницях. Згідно з признанням б. премєра Тугута, денунціяція і провокація є урядовою системою. Політична поліція користає з попису своїх агентів, провокаторів, щоби політичних діячів, часто малолітніх, видавати на жертву виїмкового виміру справедливости, який не знає иншої кари, як кара смерти.

Прийнявши до відома ці факти, в імені гуманітаризму й свободи Конгрес протестує проти тої системи терору в Польщі і скермовує апель до опінії цілого світа, щоби зробила пресію на польський уряд задля спонукання його занехати антидемократичних метод".

Крім того конгрес рішив вислати телеграму до премєра Грабского.

Телеграма протестує проти екзекуцій Ботвіна, „жертви сістеми поліційної провокації" та проти суду „через виїмковий вимір справедливости над робітниками Гібнером, Кнаповим і Рутковским, та кінчає домаганням як найширшої амнестії і скасування кари смерти для політичних проступків у Польщі".

Резолюція рівно як і текст телеграми були прийняті одноголосно. Доки Польща не зірве з цими методами не буде кінця напастям і закидам, які шкодять не менше як ослаблення золотого.

По широкому світі.

Французька відповідь у справі гарант. пакту була передана в понеділок нім. урядові в Берліні. Її оголошення сподіються щойно на пятницю.

Соціялістичний Міжнародній Конґрес (II. Інтернаціонал) відкрито в суботу 22 п. м. попол. в палаті кольоніяльної виставки в Марсейлі. Присутніх округло 700 делегатів. Будинок конгресу був прикрашений великим червоним прапором з англійським, французьким і німецьким написом, але кільком роялістам удалося перед самим відкриттям конґресу зірвати прапор і знищити його. За трибуною промовців поставлено погруддя Жореса. На конгресі є заступлених 23 народи, м. и.: 78 нім. делегатів, 27 англійських і 12 російських. Інавгураційну промову виголосив б. англ. міністр Гендерсон.

Морська бльокада Марока з метою припинення довозу зброї й муніції Ріф-Кабилям буде ведена спільно Французами, Еспанцями й Англійцями. Англійська фльота втримуватиме на водах коло Танжеру 4 кружляки, які стежитимуть за перемитництвом муніції.

Марш. Петен приїхав до Марока з цілим своїм штабом, щоби перейняти головне командування у війні проти Абд-ель-Кріма.

В Мадриді прийшло до великої вуличної демонстрації проти марокканської війни. Нагоду дав вимарш на марок. фронт одного батальону. Переведено багато арештувань серед товпи, яка накликувала жовнірів до непослуху й дезерції. Прімо де Рівера сам признав в одному інтервю, що пацифістичні настрої в Еспанії виключають думку про якийсь есп. наступ на широку міру.

В Сирії повстанські Друзи застрілили французький військовий аероплян, який був висланий задля забезпечення харчами обложеної цитаделі в м. Суейда. Пільоти згинули.

Меморандум Малої Антанти в справі ґарантійного пакту готують держави: ЧСР, СХС і Румунія. Вони жадатимуть від ґарант. пакту, який заключилаб Франція з Німеччиною, забезпеки дотеперішніх кордонів всіх европ. держав. Це меморандум предложать до підпису також Польщі, Греції й балт. державам, однак є майже виключене, щоби балтійські держави, що стоять під впливом Англії, прилучились до домагання петрифікації границь Польщі.

Американські кредити европейським державам, які не полагодили досіль справи своїх попередніх довгів, стримані. Не вважаючи на те, за згодою вашингтонського уряду америк. банки дали Чехословаччині короткотермінову позичку у сумі 12 міл. дол., хоча ЧСР не погодилась ще з Злуч. Державами щодо сплати попередніх довгів. За те просьба Румунії про уділення їй позички відкинена.

Кайо, франц. міністр фінансів, виїхав до Льондону на особисту розмову з англ. мін. фін. Черчілем і тамошніми фінансовими колами.

Степан Радіч висловивсь за утворенням балканського бльоку шляхом взаїмних гарантійних договорів, зокремаж заявив своє змагання до привернення згоди між Югославією і Болгарією.

Вїзд Німців до анґл. кольоній, обмежений після війни, буде з весною найблизшого року зовсім дозволений. Таким робом в Австралії, Новій Зеляндії, Індіях, Півд.-Зах. Африці й на Цейльоні оживиться кольоніяльне німецьке життя, а тим самим нім. заморська торгівля.

Бойкот анґл. товарів у китайській провінції Кантоні, ведений Китайцями з цілою строгістю, довів до застою усю англ. торгівлю в півд. Китаю.

Відгуки дня.

...„Свіжі непорослі дві чорні могили.

Дві гарфи золотострунні занімілі на віки.

Довгі роки дзвеніли вони по всій Україні у час погоди і негоди, у час великий і малий.

Не „дбали слави холодному, серцем замірати і гнилою колодою по світу тинятись".

Дві гарфи на віки...

Два серця великі замовкли для України.

Довгі роки бились вони безугаву і раділи радощами народу і боліли болем його.

Два серця — для України.

Маковей і Самійленко померли...

Один *тут*, другий *там*, а обидва на рідній землі. Один у маленькій галицькій місцині, другий в наддніпрянській під Києвом.

Здається нам: Немов учора ми дивилися в добре, усміхнене лице Маковея і раділи його веселою розмовою. Немов учора стискали його роботящу руку і слухали злохоти та побажань у літературній роботі.

„Література — невдячна нива на Україні — говорив до нас на прощання. — Але ви не зражуйтесь, не збочуйте з дороги, а йдіть з піднесеним чолом до намічної ціли".

Немов учора був і говорив...

А Самійленко!...

Літа довгі, як вихор перекотиполе, гнала його простоґами України. Загнала в маленьке галицьке село, де зазнав усіх дібр еміграції. Хоч і між своїми, та далеко від рідних сторін прожила останні роки.

А невимовна туга ржою сідала на серце і гризла його в день і в ночі.

Не витержав. Чув, що серце вже ледви тріпочеться, що швидко спиниться замовкне.

І забажав зерити там, де вперше побачив сонце, почув шепіт трав і вимовив велике слово.

Поїхав над Дніпро — зложити струджені кости у рідній стороні.

Поїхав, поглянув ще раз і склонив голову на сон, на вічний...

Маковей-Самійленко...

Два велетні упали одночасно.

„О них же вся Україна постона".

Виросли дві свіжі могили, такі свіжі, а такі дорогі нам усім.

Висипмож над велитнями два кургани високі, щоб були видні так далеко, як далеко лунав їх голос.

Галактіон Чіпка.

Століття залізниць.

1825—1925.

Думка облекшити пересовування вантажів шляхом зменшення тертя — стара; вона виникала ще за часів будування пірамід фараонами.

У XVII. століттю істнували вже в Анґлії шляхи, де для колес возів укладалися особливі дошки-бруси, з метою зменшити тертя при русі. Як і більшість технічних винаходів, поліпшення таких шляхів було під впливом чисто економічних чинників, — було бажано зменшити витрати. Найстарший відомий такий шлях був на вугляних копальнях New-Cassle-Tune для відставки вугілля від місця його розробітку до місця навантаження на кораблі. Цей шлях уявляв собою два рівнобіжних бруси, що прикріплялися до деревляних поперечин через кожних два фути (дві стопи, 180 см.) по такому шляху коні тягли звичайні вози, які в той час вживалися для перевозки вугілля. Через те що ці бруси швидко зношувалися, то на них зверху стали набивати залізні смуги, а це викликало заміну деревляних коліс возів чавунними. Вживання таких залізних смуг було непрактичне, отже почали приноровлювати спеціяльні рельси (шини). Після декількох невдалих спроб Bedlington-ові вдалося шляхом прокочування виробити залізний рельс (р. 1820).

При кінці XVIII. століття в Анґлії таких шляхів, по яких кіньми возили тягарі, було досить багато. Але цього ще було мало. Треба було, щоби ґеніяльна людська думка відому вже давно парову машину поставила на колеса та примусила тягнути навантажені вози. Перший потяг (льокомотива), що возив навантажені вози, був конструований в 1804 році, але його і послідуючі за ним подібні машини не можна серіозно вважати за прототип залізничного паротягу. Була помилкова думка, що для паротягу потрібні спеціяльні зубчаті счіплення, які тепер роблять тільки на ґірських дорогах з дуже великими нахилами. Тільки в 1814 р. інжинір Блек встановив, що сила тертя між колесами та рельсами вповні буде вистарчати для пересовування вантажів на великих нахилах. До кінця першої чверти XIX. стол. Стефенсон розробив конструктивні деталі паротягу на цьому принципі. У фабриці Нюкасть в р. 1825 був збудований перший паротяг для шляху Stockton-Darlington.

Отже шлях Stockton-Darlington був першою залізницею загального користування з паровою тягою, хоч по моїй думці, початок ери залізниць слід вважати з менту відкриття руху на лінії Ліверпуль-Менчестер.

З цього іменно часу почався вже швидкий розвиток залізниць. В Америці перша залізниця почала функціонувати р.1829. У Франції р. 1832, Німеччині 1835, Росії 1836, в Австрії північна залізниця (Kaiser Ferdinands Nordbahn) була відкрита для руху р. 1838. Нині загальною довжиною всіх залізниць можна обвити земну кулю по рівнику 27 разів. Вартість їх у пять раз більша всього фактичного запасу золота.

Чим визначається залізничний рух?

а) Швидкістю, б) можливістю перевозити відразу великі вантажі, в) дешевизною перевозу. Перша та третя точка не є тепер ґеґемонією залізниць. У цьому відношенні з ними конкурують аероплани та грузовики (тягарові авта) — але другий мент залишається. Спочатку на залізниці дивилися як на звичайні транспортні підприємства, які нічим особливим від шосе або каналів не відріжняються. Думали, що будова їх приватна справа приватних людей як і всі инші підприємства, і що державі до цього нема чого втручатися. Але незабаром виявилася помилковість такого погляду і тепер, навпаки, немає ні одного державного діяча, який байдуже ставився би до залізничих справ. Нема ні одної держави, яка так чи инакше не втручалась би в залізниче господарство. До певної міри це залежить від духа народу, його культури і самодіяльности.

Цікаво, що в Анґлії, де людність звикла до самодіяльности і не зносить ніякої опіки над собою, всеж таки люде звернулись до парляменту і прохали, щоби були введені деякі обмеження у видачах концесій на право будування залізниць.

Якщо розглянути системи залізничного господарства по ріжних країнах, то вони такі: 1) державне господарство, 2) приватне і 3) мішане, себто одночасно істнують і державні і приватні залізниці.

Англьо-саксонські раси не знають державного заліз. господарства і тільки за часи війни уряд брав управу залізницями у свої руки. Як тільки війна скінчилася — залізниці негайно повернено їх попереднім власникам. Але всеж таки після війни, коли, як кажуть, почався загальний перегляд і перебудова всього економічного і політичного життя, то і залізничі справи досить рішуче реорганізовано. В Анґлії заведено окреме міністерство шляхів (раніше залізниці, канали і пристані були підчинені міністерству торгу та промислу). В Америці був внесений до законодатних установ і пройшов через них закон про деякі зміни та перегрупування залізничої сітки. Тут спочатку всякий міг будувати залізницю де хотів і як хотів; міг встановляти ті чи инші тарифи і ніхто йому не перешкаджав. І тіль

си коли були якісь нарушення за- кону, або якенебудь нещастя, уряд кликав до відповідальности справ- ників. Останній закон вводить де- які обмеження щодо права встано- вляти та змінювати тарифи, дальше запропоновано власникам перекро- їти сітку так, щоби умови технічної експльоатації були кращі. Такий перегляд та перебудова залізнично- го життя відбулись по всіх країнах; але — одна дуже цікава риса, яку Американці провели в життя — це принціп конкуренції. Американці кажуть, що вони не можуть уявити собі поступу, коли немає конку- ренції.

І в Америці у Франції при об- говорюванню питання реорганізації залізничих шляхів були групи, що хотіли „націоналізувати" залізниці. Головним чином, це було робітниц- тво, яке при державному господар- стві бачило себе краще забезпече- ним, та дехто з широких кол гро- мадянства, що думали, що коли залізниці перейдуть до держави, то зразу будуть зменшені тарифні ставки, бо мовляв, держава не приватні підприємці, вона не буде вимагати таких прибутків, як при- ватні люде.

Коли прирівняємо площу скіль- кість населення та довжину заліз- ниць в ріжних країнах, то одержи- мо таку картину

	площа в квадр. км.	населен. в в мілюн.	довж. зал. в км.	на 100 кв. кільом.
Европа	9·7	447	351.846	3·4
Африка	29·8	135	48.135	0·1
Азія	44·2	855	114.124	0·2
Америка	42·6	208	586.859	1·4

На цій табелі можна побачити ступінь цивілізації, на якому нахо- диться світ. Бо залізниці є одним із найважніших здобутків цивілі- зації, і то тим здобутком, що має непереможний вплив на розвиток чисто духової культури. На удос- коналенної залізниць на протязі одного століття пізнати грандіозний здвиг людського генія.

Інж. Е. Сонович. (За „Техн. Віст.")

Останні вісти.

Арештування комуністів у Львові.

У Львові при вул. Пулавського ч. 18. викрила поліція ручну дру- карню, Сконфіскувала багато кому- ністичного матеріялу. В звязи з цим арештувала 25 чоловік. Польські часописи повідомляють, що аре- штовані то головно Українці й Жиди.

Пашпорт 750 зол.!

„Пз. Люд." повідомляє, що не- бароом появиться розпорядок прем. Грабского, на основі котрого опла- та за загр. пашпорти коштуватиме 750 зол.

Нема польсько-лит. перего- ворів.

Заперечують чутки, начеб то йшли приготування до польсько-литов- ських переговорів.

Відложення балт. конференції.

З причини смерти мін. Меєрови- ча і шведських відвідин у Фінлян- дії відложено конференцію бал- тійських держав, що мала бути 5. IX.

Біржа.

Львів, 25. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·65 — 6·70, канад. дол. 6.35 — 6·40, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00, леі 0·02·75 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·50, швайц. фр. 1·05—1·07, анг. фунт 26·80—27·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 фран- 20·00—20·20; 20 марк. 25·00—25·20; 10 ру- 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·45·25—0·45·50, 5 ав. кор. 2·35—2·37, флорени 1·20—1·23, рубл. 1·92—1·93. рубель дрібним сріблом 0·88 —0·90.

Пшениця красна ех 1925 24·00 до 25·00, жито галицьке ех 1925 17·50 до 17·50.

НОВИНКИ.

— **Сконфісковано.** Вчорашне число сконфісковано за останню рефлексію у статті „Мусоліні — ініціятор підчинення Сх. Галичини Польщі" і за дві уступи у статті „Професорські метаморфози".

— **Трагічна смерть міністра.** Ло- тиський міністр закорд. справ Меєрович згинув трагічною смертю, в наслідок ав- томобілевого випадку. Меєрович виїхав зі своєю жінкою та дітьми на прогульку в околицю Тукум. На закруті дороги автомобіль ховзнувся у глибокий рів. Міністр зазнав великих ран на голові, жінка та діти менші. З огляду на те, що випадок трапився у самотній околиці, шофер мусів перебігти кілька кільомет- рів, щоби покликати поміч. Поміч прий- шла запізно, бо Меєрович від ран за цей час помер. Меєрович був одним з найзначніших і так нечисленних ло- тиських дипльоматів.

— **Китайський пашпортовий мур.** Польська преса подає звістку, що в най- близшім часі вийде новий розпорядок про пашпортові обмеження. Пашпортові по- лекші будуть припинені, а ціна пашпорту зросте на 500 зол. Одночасно з сими ін- формаціями подається до відома, що мі- ністерство внутрішніх справ розіслало до воєводів обіжник з пригадкою, що осо- би, які хотять одержати закордонні паш- порти, звичайні та пільготні, на коротший речинець чи довший, мусять предложити посвідку скарбового уряду, що заплатили податки. Звільнені від цього обовязку є ті, що виїзджають для наукових цілей, на міжнародні зїзди, у наглих випадках і „бездержавні" чужинці. „Наглі випадки" як мотив виїзду мусять бути дуже точно перевірені. Найлекше виїхати з Польщі чужинцям, яких влада признає „обтяжу- ючими" для держави. На пільготних паш- портах з точно означеним речинцем, ад- міністраційний уряд означає, що його можна продовжити за кордоном тільки за новою доплатою 250 зол. Паломники до Риму одержать пашпорти тільки на 21 днів.

— **Протест проти наклепів.** „З при- воду уміщених у пресі наклепів, якими провокаційно обвинувачувано Тов-о „Про- світа" у Володимирі Волинськім у полі- тичній роботі, чим спричинено ревізії та арешти серед членів „Просвіти", та кинено тінь на культурно-просвітню, цілком аполітичну працю Тов-а, Надзвичайні За- гальні Збори Тов-а Просвіта у Володими- рі дня 21. VI. 1925 р. ухвалили: 1) Ого- лосити в пресі протести проти подібних провокаційних закидів, уміщених у „Życiu Wołynia" (Łuck, 1925, 19 квітня № 16) і в „Дзвоні" (Рівне, 31 березня 1925 р. № 114 та ин.) 2) Заявити, що Тов-о Просвіта у Володимирі жадної соціяльно-політичної роботи не провадило і не веде, 3) Тому, що такі закиди мали ціллю придушити єдину українську національно-культурну організацію і тим принести велику шкоду українському громадянству, доручити Ра- ді Тов-а притягти тих провокаторів до судової відповідальности.

— **Книжки Б. Савінкова.** У посмерт- них паперах Б. Савінкова залишились о- повідання, які склались на дві збірки, підготовлені до друку А. Луначарським: „У вязниці" і „Останні поміщики". Ці о- повідання написані безпосередно перед трагічною смертю неспокійного револю- ціонера.

— **Експерименти безсонности.** У ва- шингтонськім університеті роблять цікаві досліди: чи людина може довго обійтись без сну. Двох студентів не спало вже 85 годин і почуває себе в повній духовій та фізичній свіжости.

— **З футрами** новими і старими звер- тайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк Львів, вул. Куркова 11а. 289 1-8

На допомогу „Голодному Селу".

ВИКАЗ 34-ий

Вп. Жертводавців які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці серпні 1925 в золотих:

о. Іван Біленкевич, Грибовичі 10, І. Ключенко, Криниця 10, о. М. Сивенький збірка Дернів 40, Український Горожан- ський Клюб, Кенсігтон 141 долярів, Ко- мітет Допомоги Голодному Селу, Мо- стиска збірка: С. Байдала 2, Іван Дачи- шин 1, д-р М. Здерковський 10, о. Р. Ку- ціль 2, К. Котис 6, д-р О. Лебедович 20, М. Митрополит 1, Гуміняк 1, Соколя 2, Гуміняк Олена Соколя 1, І. Дебера, Ар- ламівська Воля 1, С. Дзюбінська, Соколя 2, д-р Рибачевський А., Ляшки гост. 2, разом 50 зол. По день 22. серпня зібра- но 17.132·07 зол. і 1.361·25 долярів.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддні- прянського Театру О. Міткевич.

Чортків, Саля „Сокола":
26. VIII. „Циганка Аза"
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Копичинці: „Народн. Дім".
27. VIII. „Вій"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 18-
До Театру потрібні тенори і сопрани.

Український Хор Котка.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків. 115 18—?

В „Бурсі ім. Івана Франка" в Яво- рові є ще вільних кільканацять місць. — Прийнятим до бурси гарантує Управа Бурси також прийняття до місцевої гім- назії УПТ., чи в І. кл. місцевої торго- вельної школи. Всіх інформацій уділяє устно або письменно *Управа Бурси.*
225 3—3

Управа учит. семинара УПТ. в Стрию повідомляє, що на І. році є ще кілька вільних місць. Вписи й іспити вступні від- будуться 31. серпня в год. 9. рано. 270 2-3

Вступні іспити й вписи до клас І.—ІV. приватних українських гімназійних курсів в Долині відбудуться в днях 29./VIII.—1./IX. вересня п. р. Якщо зголоситься відповід- не число учнів, кружок відкриє бурсу. — *Старшина Кружка УПТ.* 277 2-3

Управа дівочої гімназії УПТ. в Тер- нополі повідомляє сим всіх інтересова- них, що вступні іспити до І. кляси відбу- дуться в дні 29. серпня в год. 10. рано: поправки, доповнюючі і вступні іспити до клас II.—VI. в днях 31. серпня і 1. вересня в 9. год. рано. Вписи до всіх клас до дня 1. вересня 5. год. попол. Початок шкіль- ного року 1925/26 1. вересня в год. 8. ра- но. Конференція родичів та опікунів 31. серпня о год. 4. попол. в льокалю гімна- зії. Взивається всіх родичів і опікунів у- чениць цеї гімназії явитися на конферен- ції. — *Д-р Никифор Гірняк,* управитель.
228 3—3

Вписи до Вищого Музичного Інституту т-ва ім. Лисенка у Львові і до філіяльних Музичних Інститутів в Перемишлі, Стани- славові, Стрию і Дрогобичі відбудуться в днях 31. серпня і 1—3 вересня п. р. — Виділ. 281 2—2

В дівочих школах УПТ. ім. Шевчен- ка у Львові при вул. Мохнацького 12. (7-клясовій всенародній школі, учитель- ській семінарії і реальній гімназії) відбу- ватимуться доповнюючі вписи, вступні і поправчі іспити у днях від 29.—31. серпня від год. 9—12 і від 3—6. Початок шкільного року 1. вересня в год. 8. рано, — *Управа шкіл.* 263 3—3

Управа дівочої гімназії УПТ. в Ста- ниславові (вул. Липова 80) подає до ві- дома, що 1) додаткові вступні іспити до клас II—VII, в днях 29. і 31. серпня п. р., 2) поправки 31. серпня, 3) вступні іспити до І. (першої) кляси 31. серпня, 4) вписи щодня (від 20. серпня). — Н. ДАНИШ.
221 1—3

В приватній гімназії УПТ. в Горо- денці відбудуться вступні іспити до кл. I—IV. додаткові вписи й поправки в днях 29—31. серпня і 1. вересня п. р. — М. БАРАНИК, управитель. 282 1—3

На численні запити подаю до відо- ма, що третє видання „Диктатів" на о- снові нового правопису приготовляється до друку. — И. Т. 288а) 1—1

Від Союза діячів українського те- атрального мистецтва. Львівський укра- їнський театр під дир. И. Стадника пере- їзджає від 24 серпня п. р. на 10-дневний побут до Городенки. Проситься всіх чле- нів Союза, котрі мають якісь справи до Союза, звертатись до управи Союза на адресу: Городенка, Український львівський театр під дир. И. Стадника. — *Управа Союза.*

Дрібні оголошення.

УЧЕНИКІВ з низших клас гімназії прий- му на мешкання і харч. Лукіянович, Потоцького 58. 268 3—3

2 УЧНІВ(иць) гімн. знайдуть приміщення з харчем при інтелігентній родині. — Близші інформації в склепі п. Филиповичевої, вул. Коханівського ч. 6. Львів. 279 2—

ГІМНАЗІЙНІ ученики (ці) знайдуть при- міщення з харчем. А. Качмарська Львів, Вишневецьких 2/ІІ. 266 3—3

ПОТРЕБУЮ учительки до двох хлопців з першої і четвертої кляси народної школи. Тишовницька, Довголука, Любінці. 258 3—3

ПОШУКУЮ від вересня рутинованої учительки до науки дітей, з II. гим. дівчинка, IV. і II. народньої. Зголошення з условями на адресу: Уряд парохіяльний Лошно п. Риманів 2. 171 2—2

СТАНЦІЯ для учеників низшої гімназії. Зголошення до Адміністрації під „Педагог". 288 1—3

ЗА лекцію з виділових і народних шкіл пошукую мешкання. Зголошення під „Лекція". 290 1—1

ПРИЙМУ на станцію 2 панночки з низшої гімназії або учительського семинара. Поміч в науці і фортепян в дома. 5 хвиль ходу від державного учительського семинара. Зголошення до канцелярії д-ра Е. Гвоздецького, Красіцьких 6, І. поверх. 286 1—2

УНЕВАЖНЮЮ згублену ідентичність. Харитина Марія Дика, Львів. 287

УЧИТЕЛЬ, літ 42, оженеться з пристійною, інтелігентною, лагідної вдачі панною або бездітною вдовою. Зголошення по можности з фотографією слати до Адміністрації „Діла" до 10. вересня для „Учителя". 284 1—3

ЛЕКЦІЇ з вищих і низших клас гим. прийме на провінції студент прав, солідний інструктор з добрими референціями, знаючий нім., франц., англ. мови. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Діла" під „Віддячаючий". 285 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Найдешевші та найкращі книжки які повинні бути в кождій українській хаті.

А. Чайківського **На уходах** 2 томи 3·—
Д. Мордовця **Гетьман Мазепа** 2 т. 3·—
П. Куліша **Чорна рада** хроніка 1·50
М. Гоголя **Тарас Бульба** з образ. 1·50
М. Ординцева **Запорожці в Сарагоссі** 1·50
А. Чайківського **Віддячився** 1·50
А. Чайківського **За сестрою** з образ. 1·—
Купріна **Суламіт** 1·—
Опільського **Іду на вас** 1·60

Хто надішле 15 зл. одержує всі ті книжки оплатно. Друкується дуже цікава повість про Махна в 2 томах. *К. Поліщук* **Гуляйпільський батько** в ціні 2 зл. — Можна вже її також замовляти на адресу: **О. Кузьма Коломия.** Євангелицька ч. 7.
260 2—3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.